

RECENZE

PRŮZKUM POSTOJŮ ČESKÉ VEŘEJNOSTI K OCHRANĚ PŘÍRODNÍHO PROSTŘEDÍ

Adamec, Č. — Pávková, E. — Hanušová, H.: Průzkum postojů české veřejnosti k ochraně přírodního prostředí. (Závěrečná zpráva výzkumného úkolu.) Ústav pro výzkum kultury, Praha 1975.

Autoři seznamují čtenáře na základě důkladného a širokého výzkumu s názory veřejnosti na ochranu přírodního prostředí. Tematika je zpracována ve čtrnácti kapitolách.

Úvodní kapitoly (3) jsou věnovány problematice narušování přírodního prostředí, kulturně výchovnému programu a charakteristice tohoto výzkumu.

Další kapitoly (4 až 12) rozebírají zajímavým způsobem zjištěné výsledky a odpovídají na otázky, které si klade každý, kdo má zájem na zdravém životním prostředí.

V kapitole o vztahu k přírodě jsou položeny otázky jako město nebo venkov? Přežije člověk civilizaci? Ukazuje se, že většina dotázaných má kladný vztah k přírodě a venkovu. To představuje vcelku příznivou situaci pro kulturně výchovnou práci. Tím je potvrzena jedna z hlavních tézí úvodní studie, že člověk si „nedovede svůj život bez volné přírody představit“. Je tu však druhý faktor projevující se v obavě o vliv civilizace na člověka a lidstvo.

Kapitoly o čtyřech složkách přírodního prostředí a přírodním prostředí ve vývoji ukazují, že občané jsou relativně spokojeni s dostatkem zeleně a často nespokojení s čistotou vod.

Na posuzování složek přírodního prostředí má nepochybně vliv velikost obce; čím větší je obec, tím lidé posuzují přírodní prostředí méně příznivě.

Lidé nemyslí na přírodní prostředí jen jako na daný současný stav, nýbrž velmi často uvažují o jeho změnách, které se udály v minulosti, uvádějí tyto změny do vztahu se svými zkušenostmi a uvažují o tom, jak bude pokračovat další vývoj.

Další kapitoly věnují autoři uplatnění občanů při ochraně přírody, významu ochrany přírody, institucím zabývajícím se ochranou přírody, ochraně přírody a právním vědomí, výchově i propagaci a rekreaci v přírodě.

Občanů, kteří se domnívají, že jednotlivec nemá možnosti zlepšovat přírodní prostředí, je v naší veřejnosti malá menšina a do jisté míry se koncentrují zejména v městech a velkoměstech, v okresech vysoce industrializovaných a urbanizovaných (je tomu tak pravděpodobně proto, že dopad vlivu rozsáhlých průmyslových útvarů doléhá zde na člověka nejtříživěji a řadový občan vidí pro sebe jen omezené možnosti uplatnění v ochraňování přírody).

Analýza ukázala, že vysoké hodnocení ochrany přírody souvisí s míněním, že bez úzkého kontaktu s přírodou není šťastného života.

Zvláštní otázky byly položeny o tom, jak lidé hodnotí účast na ochraně přírody u průmyslových podniků a závodů, jednotných zemědělských družstev a národních výborů. Byl zjištěn vysoký stupeň kritičnosti vůči průmyslovým podnikům, kdežto úloha národních výborů se hodnotí mnohem příznivěji. Též hodnocení JZD ze strany veřejnosti se jeví poněkud v příznivějším světle, než je tomu u průmyslových podniků.

Naše veřejnost se rozděluje se značnou rovnoměrností na zhruba stejně rozsáhlé názorové skupiny, z nichž jedna posuzuje právní normy na ochranu přírody jako více nebo méně dokonalé, druhá jako nedokonalé. Občané jsou však většinou nakloněni k projevům nespokojenosti, pokud jde o zachování současných norem, a ještě výrazněji pokud jde o stíhání jejich porušovatelů. Lze usuzovat, že občané jsou většinou pro přísný a rozhodný postup proti těm, kteří si postaví např. chatu bez povolení.

Obecnou otázkou, která se týkala výchovy a propagace, bylo zjištěno, že většina občanů přikládá této činnosti velký význam.

Závěrečné kapitoly (13 a 14) jsou věnovány pokusu o syntézu výsledků a uvedení výsledků do kulturně výchovné práce.

Publikace je doplněna seznamem literatury a souborem příloh. Autorem ilustrace je akademický malíř Václav Junek.

Publikace je psána zajímavým způsobem, obsahuje velmi cenné údaje a může být dobrou pomůckou všem, kteří se zabývají touto problematikou i plánováním životního prostředí.

Ing. Miroslav Jiříčka, CSc.